[BARNKONSEKVENSANALYS]

HÄGERSTENSÅSEN

November 2012

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03; Dnr 2017-04262

Grontmij

Rapporten är framtagen på uppdrag av
HEFAB Fastighets AB i sammarbete med
Familjebostäder AB,
JM Bostad,
Turako Fastighetsutveckling AB,
Lars Preutz & Gustav Preutz samt
Stockholms stad, Exploateringskontoret

Beställare HEFAB Fastighets AB
Mathias Borg

Grontmij AB
Uppdragsledare/samhällsplanerare
Lovisa Strandlund
Utredare/landskapsarkitekt Marta Strand
Granskare/samhällsplanerare Sabine Saracco
Granskare/landskapsarkitekt Veronika Borg

Stockholm 2012-11-30

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2013-06-03; Dnr 2017-04262

SAMMANFATTNING

På uppdrag av HEFAB Fastighets AB och Stadsbyggnadskontoret har Grontmij AB fått i uppdrag att göra en barnkonsekvensanalys för stadsdelen Hägerstensåsen i Stockholm där nya bostäder samt förskolor planeras i kvarteren Skattsedeln, Växeln-Banken och Sparbanksboken.

Syftet med studien är att analysera den föreslagna exploateringen utifrån barn och ungas perspektiv genom att kartlägga barnens målpunkter, rörelsestråk, favoritplatser och otrygga platser i Hägerstensåsen. Vidare är syftet att utifrån kartläggningen beskriva konsekvenserna av föreslagna åtgärder och ge rekommendationer på hur förslaget kan förbättras utifrån barn och ungas behov.

Barnkonsekvensanalysen baserar sig främst på intervjuer med ett 20-tal barn i olika åldersgrupper. Intervjugrupperna bestod av barn på en förskola, en grundskola samt ungdomar på kulturskolan Vår Teater i stadsdelen.

Förskolebarnen använder främst den egna gården och det intilliggande grönområdet som lekmiljö och pedagogiskt redskap men gör också utflykter i andra delar av stadsdelen, till exempel går de ibland till lekplatsen Båtparken, lilla fotbollsplanen på andra sidan åsen eller till parkleken Lugnet i Västertorp.

De yngre skolbarnen måste hålla sig på skolgården eller i det intilliggande skogspartiet på rasterna. Barn i årskurs 6 har tillåtelse att gå ner till stora fotbollsplanen. Hur barnen rör sig i stadsdelen utanför skoltid varierar beroende på ålder och tillåtelse från föräldrar, men lekplatser nära hemmet och den egna gården uppskattas av framför allt yngre skolbarn.

Ungdomarna rör sig genom stora delar av området. Det finns många platser i stadsdelen som de tycker om att vara på, både mer publika platser och mer ”egna” platser i grönområden där de kan dra sig undan tillsammans med vänner eller på egen hand.
Förskolebarnen och skolbarnen upplever inga platser som läskiga. Ungdomarna pekar ut ett par gångvägar som upplevs som något otrygga under vissa tidpunkter.

Det är framförallt föreslagen bebyggelse i kvarteret Skattsedeln som får negativa konsekvenser för barn och då främst bebyggelsen närmst skolan. Bebyggelsen påverkar främst skolbarnen som använder platsen som en del av skolgården. Övrig bebyggelse i kvarteret Skattsedeln kan medföra positiva kvaliteter i form av ökad trygghet.

Föreslagen bebyggelse i kv Sparbanksboken och Växeln-Banken får negativa konsekvenser för de barn som bor intill den planerade bebyggelsen och som använder grönytorna runtomkring.

Utifrån ett barnperspektiv bör endast två av tre planerade bebyggnader intill skolan uppföras. Den östra byggnaden i kvarteret Skattsedeln innebär ett intrång på en plats som idag nyttjas av många barn. Här har barnen idag möjlighet att leka utan full översyn av vuxna.

Översikt mellersta Hägerstensåsen och planerad bebyggelse

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2013-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2013-06-03; Dnr 2012-04262

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13, Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03, Dnr 2017-04262

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING....3

1.INLEDNING....6
Bakgrund och syfte
Metod och avgränsningar
Beskrivning av stadsdelen Hägerstensåsen

2. BARN OCH FYSISK PLANERING....10
Barnperspektiv på den fysiska miljön
Barns utveckling och behov
Lagar och riktlinjer

3. INTERVJUER MED BARN OCH UNGDOMAR I HÄGERSTENSÅSEN....12
Förskolebarn
Skolbarn
Ungdomar

4. SAMMANFATTANDE ANALYS 19
Lek och aktivitet
Rörlighet och tillgänglighet
Trygghet
Utemiljöns betydelse för barn

5. BEBYGGELSEFÖRSLAGETS KONSEKVENSER FÖR BARN OCH UNGA....20
Bedömning av konsekvenserna utifrån intervjuerna
Generell bedömning av konsekvenserna för barn och unga i stadsdelen

6. FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER....23
Rekommendationer
Rekommendationer utifrån önskemål från barn och unga

7. REFERENSER....25

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13, Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03, Dnr 2017-042682

1. INLEDNING

Orienteringskarta Hägerstensåsen i Stockholm

Bakgrund och syfte

På uppdrag av HEFAB Fastighets AB och Stadsbyggnadskontoret har Grontmij AB fått i uppdrag att göra en barnkonsekvensanalys (BKA) för stadsdelen Hägerstensåsen i Stockholm i samband med förtätning av stadsdelen.

Den nya bebyggelsen föreslås omfatta tio byggnader för bostäder och två nya förskolor. Planförslaget berör mellersta Hägerstensåsen vid kvarteren Skattsedeln, Växeln-Banken och Sparbanksboken.

Syftet med studien är att analysera den föreslagna bebyggelsen utifrån ett barnperspektiv genom att kartlägga barnens målpunkter, rörelsestråk, favoritplatser och otrygga platser i Hägerstensåsen. Vidare är syftet att utifrån kartläggningen beskriva konsekvenserna av exploateringen och ge rekommendationer på hur förslaget kan förbättras utifrån barn och ungas behov.

Översikt områden för planerad bebyggelse i mellersta Hägerstensåsen

Metod och avgränsningar

Barnkonsekvensanalysen baserar sig på en översiktlig områdesanalys samt intervjuer med ett 20-tal barn i olika åldersgrupper för att kartlägga hur barn och unga använder utemiljöerna i stadsdelen. Intervjugrupperna bestod av en förskola, en grundskola samt ungdomar på kulturskolan Vår Teater i stadsdelen.
Den insamlade informationen från intervjuer och områdesanalys har sammanställts i text och kartor vilka utgör underlaget för analysen.

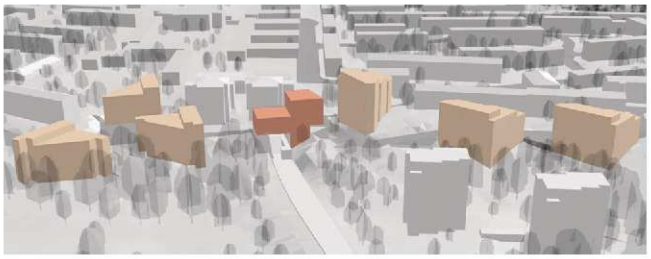
Bebyggelseförslag i kvarteren Skattsedeln och Växeln-Banken. Vy från sydväst, bild från planprogram

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13, Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-06-03, Dnr 2012-08651

Avgränsningar
Uppdraget omfattar stadsdelen Hägerstensåsen, med fokus på de tre områden där en förtätning av bostäder planeras i kvarteren Skattsedeln, Växeln-Banken och Sparbanksboken.

Valet av intervjugrupper har gjorts utifrån barn- och ungdomsverksamheters lokalisering i förhållande till exploateringsområdena.

Beskrivning av stadsdelen Hägerstensåsen

Hägerstensåsen ligger cirka sju kilometer sydväst om centrala Stockholm längs tunnelbanans röda linje mot Fruängen. Stadsdelen angränsar till stadsdelarna Telefonplan (Midsommarkransen), Västertorp och Aspudden. Det bor ca 7300 personer i Hägerstensåsen varav ca 1250 personer är barn i åldrarna 0-17 år, fram till år 2021 förutspås antalet barn ha ökat till ca 1550 (Stockholm Stad 2011).
Det finns en grundskola (åk F-6) och sju förskolor i Hägerstensåsen. Det finns inget högstadium eller gymnasium.

Intervjuade grupper; skola, förskola samt Vår teater,

Översikt förskolor och skola i Hägerstensåsen

Gångväg genom parkmarksområde

Stadsdelen, som började byggas år 1939, har en luftig bebyggelsestruktur av främst låga lamellhus och enstaka högre punkthus som följer en höjdrygg på en rullstensås. Större delen av bebyggelsen är bostadsbebyggelse. Runt om bebyggelsen längs åsens sluttningar sträcker sig ett brett bälte av natur- och skogsmark med gångstråk och målpunkter som lekplatser, en friluftsteater och ett utomhusbad. Det gröna bältet runt stadsdelen är karaktäristiskt för stadsdelen och pekas ut i Stockholms byggnadsordning som betydelsefullt för upplevelsen av Stockholms landskapsbild och naturkaraktär (Exploateringskontoret 2011).

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2013-06-03; Dnr 2012-04262

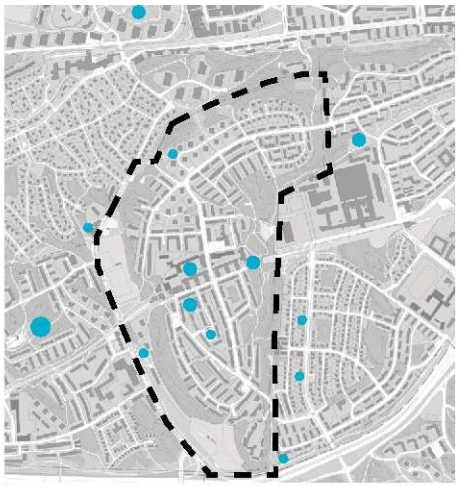

Översikt anlagda lekplatser i Hägerstensåsen och intilliggande stadsdelar. Underlag Stockholm Stads karta över lekplatser i Stockholm samt inventering

Lekplatser

Det finns några mindre allmänna anlagda lekplatser i området med gungor och sandlådor som främst riktar sig till småbarn t.ex. Teaterparken, Båtparken och Mellanbergsparken. I Mellanbergsparken finns en nyanlagd konstgräsfotbollsplan. Hägerstensåsens skolas skolgård har lekutrustning för lite äldre barn och även ytor för bollspel. Närmaste parklek (Parkleken Lugnet) ligger i grannstadsdelen Västertorp som har både lek- och sportytor för barn i olika åldrar, till exempel finns klätterställningar och skateramper.

Teaterparken, mindre lekplats i områdets östra del

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-13; Dnr 2017-04262

Trafik

Sparbanksvägen är huvudgata genom området och ansluter till större vägar som Södertäljevägen (E4:an) och Bäckvägen. Hastigheten på Sparbanksvägen är begränsad till 30km/h och trafikeras med cirka 4000 fordon/dygn (Stockholms stads trafikflödeskarta år 1998).

Kollektivtrafiken består av bussar och tunnelbanas röda linje mot Fruängen respektive Mörby centrum. Det finns även ett väl utbyggt bussnät som knyter samman Hägerstensåsen med Telefonplan, Västertorp och Älvsjö.

Området har generellt smala gångbanor längs båda sidorna av lokalgatorna. Det finns både ett lokalt och regionalt cykelstråk i anslutning till Hägerstensåsen som knyter samman området med Telefonplan och Västertorp.

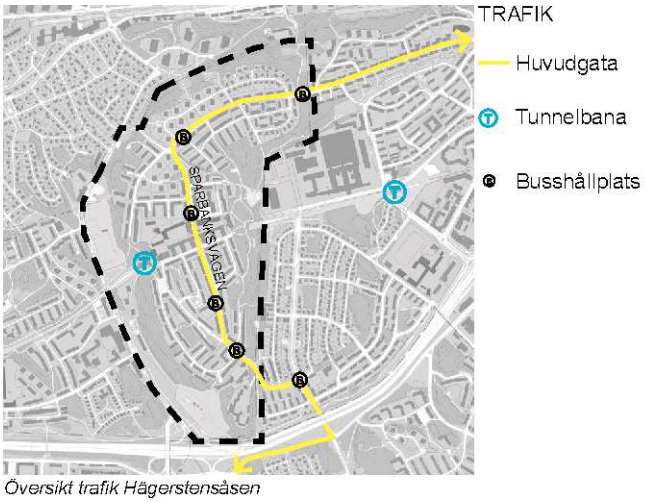

Översikt trafik Hägerstensåsen

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-06-03; Dnr 2012-08651

2. BARN OCH FYSISK PLANERING

Barnperspektiv på den fysiska miljön
Barn tillbringar största delen av sin tid där de bor. Bostadsområdet med dess närmiljö är barns främsta uppväxtmiljö och den är viktig för deras utveckling och uppväxtvillkor.

Centrala begrepp för barn och unga i den fysiska planeringen är rörelsefrihet, tillgänglighet och säkerhet. Den fysiska miljöns struktur d v s hur skola, förskola, bostäder, naturmiljö och parker är lokaliserade i förhållande till varandra är av avgörande betydelse för i vilken utsträckning barnen kan röra sig fritt och självständigt.[1]

Trafikens utbredning är av stor betydelse för barnens rörelsefrihet. Den ökande bilismen har begränsat barns rörelsefrihet, framför allt när det gäller deras lekområden, skolvägar och fritidsvägar. Trafiken är den största faran i barnens vardag och den har en avgörande betydelse för den upplevda tryggheten för barn och föräldrar i ett område.[2] Eftersom barnens aktionsradie från hemmet ökar i takt med åldern förändras behovet av mötesplatser, attraktioner och färdmedel till dessa.

Barns utveckling och behov
Det är viktigt att komma ihåg att barn och unga är en heterogen grupp och innefattas av flera olika delåldrar som innebär olika mognad, utveckling, förståelse och kunskap vilket kräver olika bemötande samt önskemål och åtgärder i den fysiska planeringen. Nedan beskrivs vad som är karakteristiskt för olika åldrar:[3]

Småbarn 0-3 år
Föräldrarna och hemmet dominerar. Barnen utvecklar den motoriska förmågan. De för sig inom det absoluta närområdet och har en aktionsradie på ca 50 meter. Är på allmän plats endast med förälder eller annan vuxen.

Förskolebarn 3-6 år
Föräldrarna är centrala men barnet har ett ökande intresse av nya saker. I denna ålder sker en snabb utveckling av motorik och uppfattningsförmåga. Barnet behöver platser att utforska, klättra och bygga på och har behov av att påverka och sätta märken i miljön. Barnet har ett ökat oberoende vid ensamlek eller i lek med andra barn men har ibland behov av medling från en vuxen. Aktionsradien är ca 100 meter.

Lågstadieålder 6-10 år
Barnet blir mer oberoende från föräldrarna och utvecklar förmågan att ta sig på egen hand till skola, lekplats och fritidsaktiviteter. Utomhus har denna åldersgrupp behov av allmänna, öppna platser för fri lek men även av organiserade aktiviteter. Efter skolan är fritidsverksamheter viktiga tillsammans med barn i liknande ålder. Aktionsradien är vanligen inom ropavstånd från vuxen med tillsyn.

Mellanstadiebarn 10-13 år
Mellanstadiebarn har en ökad känsla för socialt agerande. Det kan förekomma större könsskillnader och mer tävlan mellan pojkar och flickor än i yngre eller äldre grupper. Deltagande i organiserade aktiviteter har sin höjdpunkt under dessa år. Barnet är generell självständig i trafikmiljön och besöker vänner i närmiljön på egen hand.

Tonåringar 13-17 år
Övergång till tidig vuxenålder då barnet brottas med identitetsfrågor och rebellkänslor. Färre organiserade gruppaktiviteter förekommer, särskilt sportrelaterande och särskilt när det gäller tjejer. Fler informella gruppbildningar sker under tonårstiden. Barnet har ett ökat oberoende av plats och tid.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13, Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03, Dnr 2017-04262

Lagar och riktlinjer

De lagar och riktlinjer som styr planering och som betonar barns behov återfinns främst i Plan- och Bygglagen kap 1 och 3, Riksdagens miljökvalitetsmål samt FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och den sjätte konventionen kallad Barnkonventionen.
I Stockholm stads planhandbok anges att i detaljplaner som berör barnintensiva platser bör barnperspektivet särskilt belysas. Vidare anges att i planarbetets inledande skede bör den aktuella platsens värden och funktioner kartläggas utifrån ett barnperspektiv.

Barnkonventionen

Sveriges riksdag har beslutat att FN:s konvention om barns rättigheter, Barnkonventionen, ska beaktas i samhällets alla verksamheter. Barnkonventionen ger en definition av det enskilda barnets rättigheter i samhället och dessa uttrycks i konventionens 54 artiklar. Framförallt tre utav artiklarna har betydelse för samhällsplaneringen; artikel 3, 6 och 12, som alla syftar till att barn och deras behov alltid ska tas hänsyn till i planeringssammanhang, att barn ska få uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem samt att möjligheter för barn att höras ska beredas. Med barn menas alla människor under 18 år.

Sedan Sverige ratificerade barnkonventionen har en nationell strategi utvecklats för hur den ska förverkligas. Strategin inkluderar bland annat följande moment:

- Att en analys av konsekvenser för barnen ska genomföras vid statliga beslut som rör barn, så kallad barnkonsekvensanalys.
- Att kommuner och landsting utvecklar system som möjliggör uppföljning av hur barnets bästa förverkligas inom den egna verksamheten.
- Att barn och ungas inflytande i samhälls- och trafikplaneringen utvecklas.

En följd av att Sverige skrev under barnkonventionen är att barnombudsmannen inrättades, en myndighet som ska arbeta för barnens bästa. Barnkonsekvensanalyser är ett verktyg för att genomföra barnkonventionen och se till att ett barnperspektiv finns med i de beslut som fattas i bl. a. kommuner, landsting och statliga myndigheter.[4]

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03; Dnr 2017-04262

3. INTERVJUER MED BARN OCH UNGDOMAR I HÄGERSTENSÅSEN

Förskolebarn
Intervjugruppen bestod av pojkar och flickor i femårsåldern samt förskolepedagoger från förskolan Åsen som ligger intill skogspartiet mot Telefonplan. Intervjuerna utfördes i samband med barnens utevistelse då flera uppskattade platser besöktes. Samtal utfördes med barnen samt iakttagelser av deras lek. Pedagogerna intervjuades utifrån intervjuguiden.

Rörelse i området
Förskolebarn rör sig i området tillsammans med vuxna. Förskolan använder främst den egna gården och det intilliggande grönområdet i sin verksamhet men gör också utflykter i andra delar av stadsdelen, till exempel går de ibland till lekplatsen Båtparken, lilla fotbollsplanen på andra sidan åsen eller till parkleken Lugnet i Västertorp. Överlag upplevs målpunkterna som lättillgängliga och den lugna trafiksituationen samt närheten till naturmark innebär många och stora lekytor för barn. Förskolepedagogerna undviker delar av skogspartiet kring kvarteret Sparbanksboken på grund av branta sluttningar och för att det har fallit träd och grenar där vilket gör området svårtillgängligt. Även de större gatorna undviks till viss del.

Otrygga platser
Eftersom barnen alltid rör sig genom området tillsammans med vuxna så upplever förskolepedagogerna inga platser som otrygga. Trafiken är måttlig och det går bra att hålla koll på barngruppen när de passerar vägar.

Aktiviteter
Förskolan använder framför allt skogen som lekmiljö och pedagogiskt redskap men det händer också att de går till ordnade lekplatser i stadsdelen. I skogsterrängen får barnen möjlighet att träna sin grovmotorik genom att klättra i träd och på bergsknallar. De olika aktiviteterna som äger rum styrs av årstiden och väder. Aktiviteter som kan äga rum är att bygga koja, klättra, fiska, titta på myror med mera. Under en utevistelse stannar de inte på en och samma plats utan tar kortare promenader med flera stopp på vägen. I den närliggande skogen besöker barngruppen bland annat Amfiteatern där barnen tycker om att klättra och gå balansgång på bänkarna. Andra uppskattade platser är ”Mulles hus”, ett skyddsrum med en låst plåtdörr där barnen stannar och lyssnar för att se om Mulle är hemma. Barnen brukar också besöka ”Clownie”, en plåtstaty föreställande sagofiguren Obelix som har lämnats i skogen.

Fiska i dike

Myrstacken i skogen

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-06-03; Dnr 2012-04262

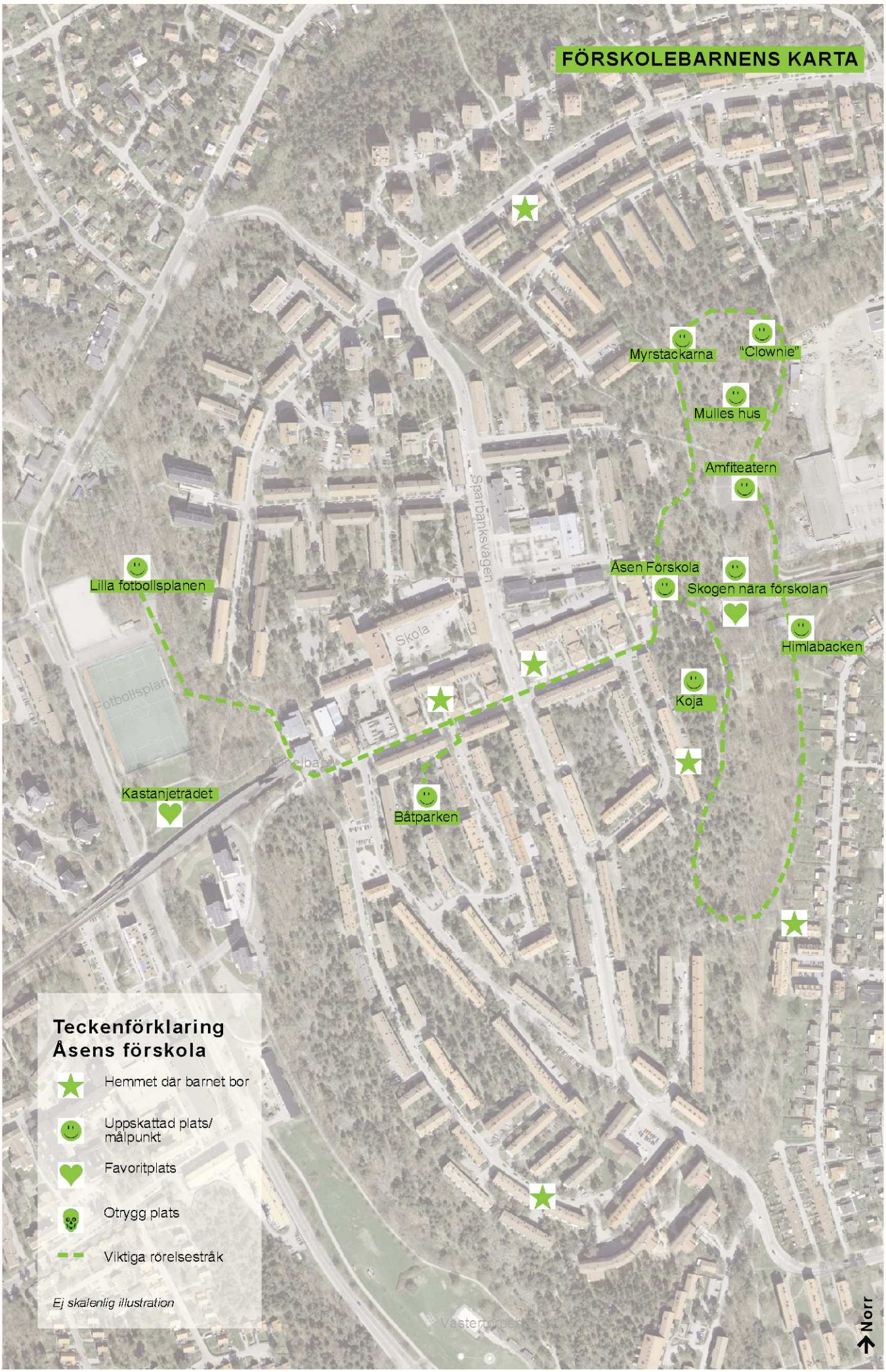

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-06-03; Dnr 2017-04262

Skolbarn

Intervjuer hölls med lågstadieelever från skolans elevråd samt en lärare på skolan. I första hand berättade barnen själva om sina platser i stadsdelen men ibland fick läraren hjälpa till att förklara var olika platser ligger. I slutet av intervjun berättade läraren lite om platser som barnen inte nämnt och hur mellanstadieelever (som ej fanns representerade bland de intervjuade barnen) använder utemiljöerna i stadsdelen.

Rörelse i området

På rasterna måste barnen hålla sig på skolgården eller i det intilliggande skogspartiet. Barn i årskurs 6 har tillåtelse att gå ner till stora fotbollsplanen. Klagomål från närboende har medfört att barnen inte får vistas för nära intill bostadshusen lokaliserade mellan skolan och tunnelbanan. Ibland åker skolan på utflykter till Båtparken i stadsdelen eller tar tunnelbanan till andra stadsdelar (enligt läraren åker de ofta till Zinkensdamm för att åka skridskor eller leka i Drakensbergsparken). Skolans sommaravslutning har de på amfiteatern i stadsdelen.

Skolbarnen får röra sig relativt fritt inom stora delar av området. Beroende på var barnen bor kan de få gå själva till och från skolan, utan vuxet sällskap, från och med förskoleåldern.

Otrygga platser

Inga platser eller stråk upplevs som läskiga av barnen men en flicka undviker fotbollsplanen på skolgården eftersom hon är bollrädd.

Aktiviteter

På fritiden uppskattas lekplatser nära bostaden som den egna gården, en närliggande lekplats eller ett skogsområde i nära anslutning till hemmet. ”Skogen” (oklart vilken del av skogen som barnen menar) är det första de berättar om. En flicka berättar att i skogen leker man med gräset och ibland leker man där med kompisar. Barnen berättar om platser över hela Hägerstensåsen som de tycker om att leka på. En rolig plats är Lurparken (anlagd lekplats i nordöstra delen av stadsdelen) där man leker i en koja (”en byggd koja där man kanske vill leka ”mammapappabarn”). Båtparken vid Tunnelbanan och Amfiteatern är platser barnen berättar att de tycker om att leka på. En annan uppskattad plats är Himlabacken, en öppen grässlänt som framförallt nyttjas vintertid för pulkaåkning.

På rasterna är gungorna och fotbollsplanen på skolgården populära. Intill skolgården ligger ett mindre skogsparti som fungerar som en förlängning av skolgården där många barn leker olika ”fantasilekar” som ”mammapappabarn”, ryska posten och olika lekar inspirerade av dataspel.

Båtparken, lekplats mellan bostadsbebyggelse i västra delen av stadsdelen

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13, Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03, Dnr 2017-04262

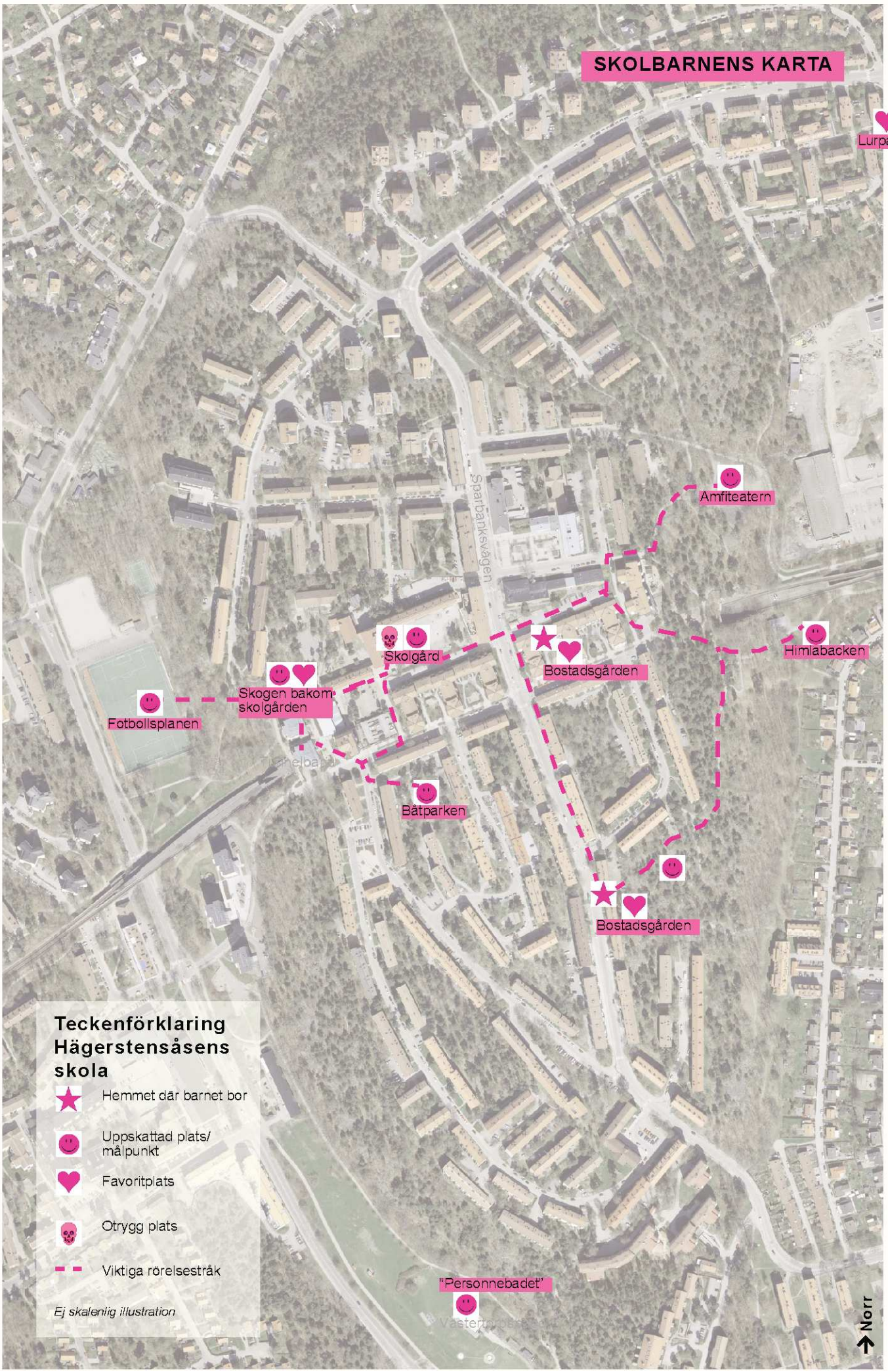

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-06-03; Dnr 2017-04262

Ungdomar

Intervjupersonerna bestod av en grupp ungdomar (alla födda 1996, blandat killar och tjejer) på kulturskolans verksamhet Vår Teater i Hägerstensåsen. Tre av ungdomarna bor i Hägerstensåsen, övriga bor i de intilliggande stadsdelarna Örnsberg, Axelsberg och Västertorp och i Liljeholmen. Flera av ungdomarna har tidigare gått i Hägerstensåsens grundskola och hittar bra området. En gång i veckan träffas de på kulturskolans verksamhet Vår Teater som ligger i medborgarhuset på torget i Hägerstensåsen. Ungdomarna delades in i två mindre grupper som fick berätta om viktiga platser och markera ut dessa på ett stort flygfoto över området.

Otrygga platser

Överlag känner sig ungdomarna trygga i Hägerstensåsen och oftast undviks inga områden eller stråk, men vissa platser lockar ibland till sig ungdomsgäng som dricker vilket gör att platserna kan upplevas som otrygga kvällstid. Bland annat skolgården, gångstråket mellan tunnelbanan och fotbollsplanen samt Pizzeria Katarina.

En backe i skogspartiet mellan Hägerstensåsen och Örnsberg upplevs av vissa som lite otrygg på grund av belysningen som endast lyser upp stigen, men inte skogen runtomkring.

Undomar vid Vår Teater som berättar om sina platser i stadsdelen

Rörelse

Ungdomarna rör sig genom stora delar av området mellan olika målpunkter. De som bor i de intilliggande stadsdelarna går eller cyklar för att ta sig till teatern och andra platser på Hägerstensåsen eftersom det går snabbare än att åka kollektivt. De som åker kollektivt tar antingen tunnelbanan eller bussen som stannar precis vid teaterns lokaler.

Två av ungdomarna har hund och uppger att de går mycket på hundpromenader. Det tänkta exploateringsområdet mot Telefonplan är ett uppskattat område att rasta hunden, även grönområdet kring utomhusbadet uppskattas.

Aktiviteter

Ungdomarna pekar ut flera platser i stadsdelen som de tycker om att vara på. Platserna är både publika, t ex fotbollsplanen och torget, och mer ”egna” platser i grönområden där de kan dra sig undan tillsammans med vänner eller på egen hand. Till exempel nämns Amfiteatern, Himlabacken och parkeringshuset som favoritplatser. Amfiteatern är en viktig mötesplats oavsett årstid där ungdomarna träffas och ”hänger”. Himlabacken är populär vintertid för pulkaåkning men även vid valborgfirande. Det är också en bra plats att dra sig undan till för att sitta och fundera.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2013-06-03; Dnr 2017-04262

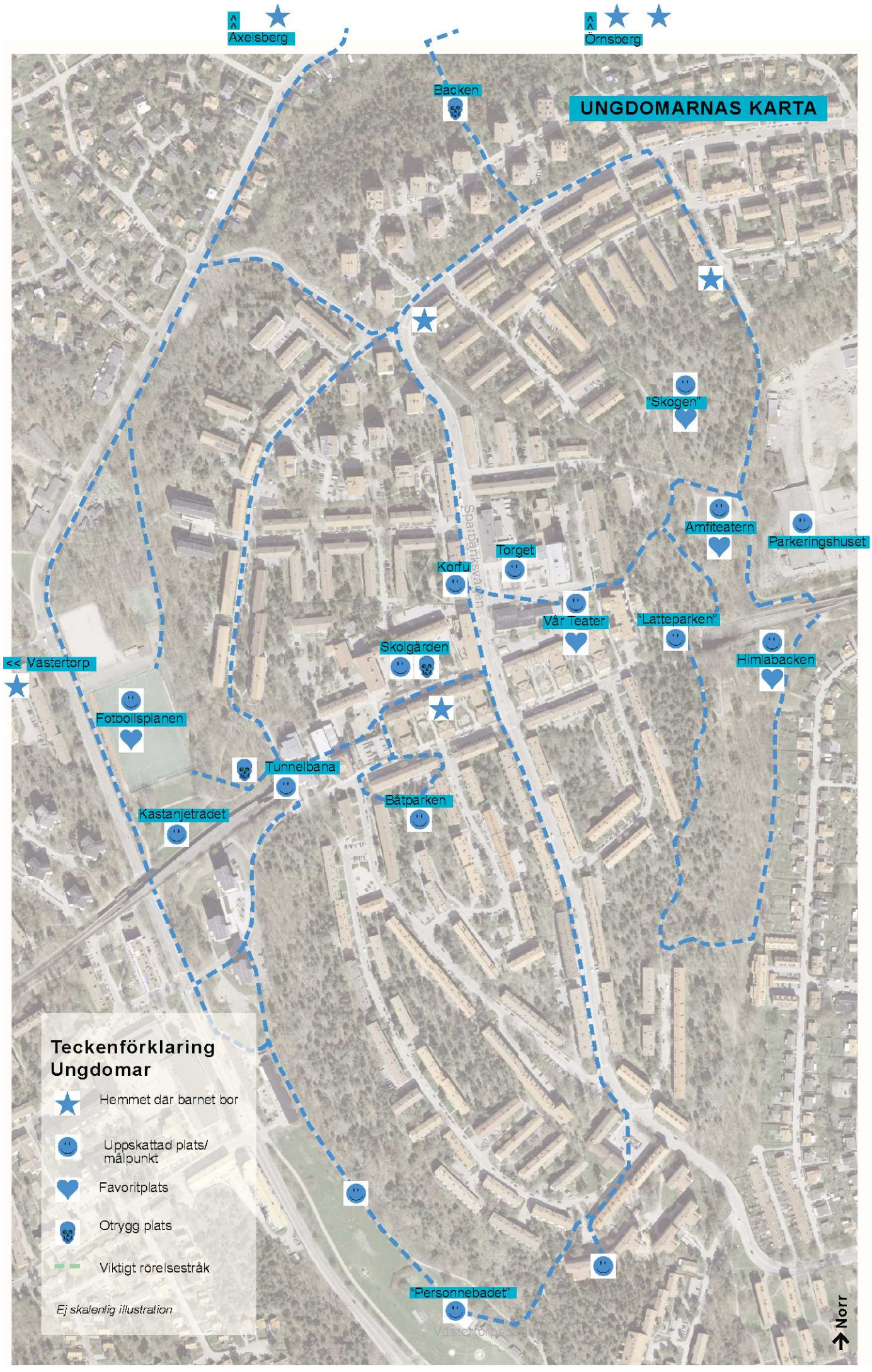

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-06-03; Dnr 2012-08651

Ingen av de intervjuade ungdomarna är med i något fotbollslag men fotbollsplanen är ändå en uppskattad plats att ha snöbollskrig på vintertid eller bara hänga då den är så väl upplyst. Ljuset från fotbollsplanen uppskattas under den mörka årstiden. Den starka belysningen sprider sig långt och gör därför intilliggande platser mer tilltalande.

Andra uppskattade platser att träffas på är restaurang Korfu, Båtparken och Personnebadet (Västertorpsbadet). Oftast träffas man bara och pratar men vissa platser är mer förenade med en särskild aktivitet. Vid Personnebadet spelar man till exempel fotboll och badar sommartid. När bassängen är tömd på vatten kan man klättra ned i bassängen för att sjunga.

Ungdomarna som inte bor i Hägerstensåsen menar att Vår Teater är enda anledningen till varför de fortfarande träffas i Hägerstensåsen, den naturliga mötesplatsen är annars Liljeholmen.

Ungdomarna betonar att de tycker att Hägerstensåsen är bra som det är, de vill inte se några stora förändringar utan vill att området ska vara som det är idag. De uppskattar lugnet och grönområdena i Hägerstensåsen. När de vill träffas för att fika, gå i affärer och utnyttja annan service åker de i första hand till Liljeholmen som fungerar som en mötesplats med kompisar som bor utanför Hägerstensåsen, men även kompisar från den egna stadsdelen. Utbud och aktiviteter som lockar i Liljeholmen vill de inte ha i Hägerstenåsen då det ”känns fel” där.

Amfiteatern i östra delen av stadsdelen

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03; Dnr 2017-04262

4. SAMMANFATTANDE ANALYS

Lek och aktiviteter
Hägerstensåsen har många attraktiva kvaliteter som tillgodoser förskolebarns behov av stimulerande platser med möjlighet att utforska, klättra och bygga. All grönska är positivt för barnen i deras lek, utveckling och motorik.

Skolbarn tycker om att leka på platser utan full uppsyn av vuxna. Det gröna bältet som sträcker sig runt Hägerstensåsen erbjuder spännande lekmiljöer och gömställen för barn. Skolbarnen uppskattar skogspartierna nära skolan och det egna hemmet. Där kan barnen använda sin fantasi i större utsträckning än vad de gör på mer formella lekplatser. Stadsdelen innehåller även platser för mer organiserade aktiviteter som barnen går till med skolan och på fritiden.

Ungdomar uppskattar platser där de kan dra sig undan och träffa andra ungdomar. Alla platser används inte för det de är avsedda för, t ex behöver en fotbollsplan inte nödvändigtvis användas för att spela fotboll. Det är framför allt grönområdena som ungdomarna lyfter fram i Hägerstensåsen, inte de mer urbana kvaliteterna.

Rörlighet och tillgänglighet
Trafik utgör det största hindret för barns fria rörlighet. Hägerstensåsen har relativt låga trafikflöden och många platser kan nås utan att korsa några vägar. Den befintliga bebyggelsestrukturen främjar möjligheterna för skolbarn att röra sig relativt fritt och säkert inom stora delar av området. Sparbanksvägen som skär tvärs igenom Hägerstensåsen utgör den största barriären för barn.

I delar av skogsområdet kring Sparbanksboken utgör den svårtillgängliga terrängen en barriär för framförallt förskolebarn.

Trygghet
Samtliga åldersgrupper uppger att de känner sig trygga i Hägerstensåsen. För förskolebarn och skolbarn är otrygghet framför allt förknippat med trafik. För ungdomar kan anledningarna till känslan av otrygghet vara att en plats är dåligt belyst eller att det rör sig personer på platsen som upplevs som hotfulla.

Utemiljöns betydelse för barn
Samtliga åldersgrupper lyfter främst fram Hägerstensåsen grönområden som uppskattade platser. Ur ett barnperspektiv är det är av stor vikt att bevara Hägerstensåsens karaktär och de grönområden som skattas högt av barn och unga.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13, Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03, Dnr 2017-04262

5. ANALYS AV BEBYGGELSEFÖRSLAGETS KONSEKVENSER FÖR BARN OCH UNGA

Bedömning av konsekvenserna utifrån intervjuerna

Med utgångspunkt från intervjuerna med barn och ungdomar samt förskolepedagoger i Hägerstensåsen har en konsekvensanalys av den föreslagna förtätningen tagits fram. Med hjälp av barnens kartor tydliggörs de konflikter som uppstår mellan eventuell ny bebyggelse och platser som används av barn och unga i stadsdelen.

Förskolebarn

Åsens förskolebarn använder främst lekplatser och grönytor i förskolans omedelbara närhet och berörs därför inte av förslaget. Ingen bebyggelse föreslås i förskolan Åsens omedelbara närhet.

Förskolan besöker ibland ytorna intill konstgräsplanen, bland annat kastanjeträdet intill tunnelbanespåren samt den mindre bollplanen norr om konstgräsplanen. Tillgängligheten till dessa platser påverkas dock inte av bebyggelseförslaget vid kvarteret Skattsedeln.

Den föreslagna bebyggelsen bedöms inte få några negativa konsekvenserna för förskolebarnen på Åsens förskola.

Skolbarn

Föreslagen bebyggelse på kvarteret Skattsedeln får negativa konsekvenser för skolbarnen som idag använder ytan som en del av den egna skolgården. Den allmänna skolgården består till stor del av hårdgjorda ytor som lämpar sig för mer organiserad lek. Området där bebyggelse planeras erbjuder en annan typ av lekmiljö och lockar bland annat de barn som inte är intresserade av fotboll. Ytan lämpar sig för lekar som rollspel, kojbyggen och kurragömma. Det är framför allt det östra huset som föreslås i kvarteret Skattsedeln som kommer i konflikt med platser som skolbarnen uppskattar.

Förslaget innebär mer bostadsbebyggelse nära inpå skola och fotbollsplan. Konsekvenserna kan bli fler närboende som klagar på barnens lek och som ytterligare begränsar platser där barnen får leka under skoltid.

För skolbarnen är det viktigt med fortsatt god tillgång till fotbollsplanen och grönytorna runtomkring. De äldre skolbarnen har tillåtelse att leka där på sina raster.

På fritiden uppskattas lekplatser som ligger nära hemmet. Planerad bebyggelse i kvarteret Sparbanksboken kommer i konflikt med ett skogsområde som ett av skolbarnen som bor på Sparbanksvägen leker i på sin fritid. Dock är det endast ett fåtal barn som berörs av bebyggelsen och konsekvenserna bedöms som måttliga. Ingen av skolbarnen uppger att de använder platsen kring Växeln-Banken.

Himlabacken, en omtyckt plats av barn i alla åldrar

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03; Dnr 2017-04262

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-06-03; Dnr 2012-08651

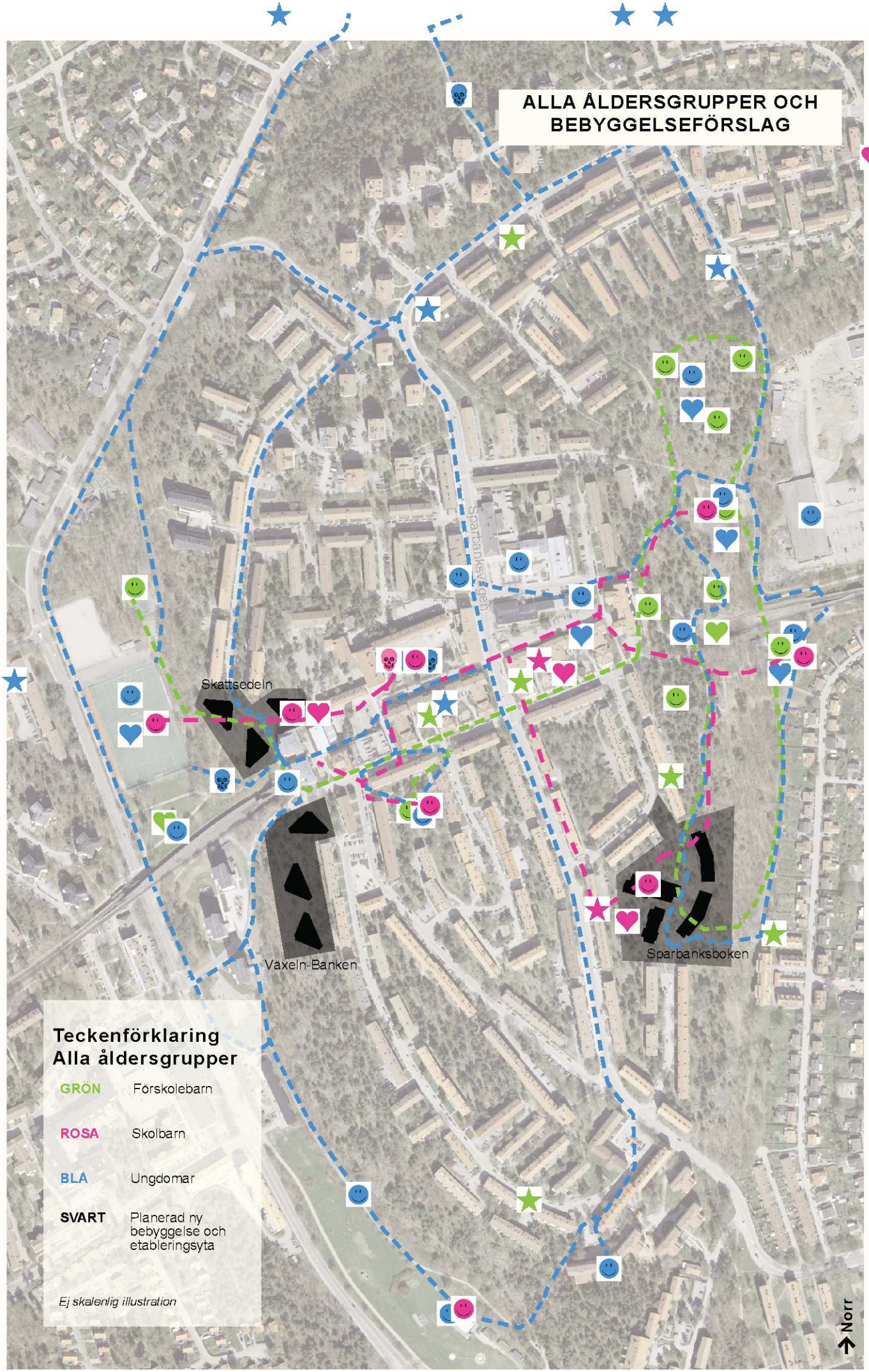

Ungdomar
För ungdomarna får den föreslagna bebyggelsen i kvarteret Sparbanksboken måttligt negativa konsekvenser då området uppskattas för hundpromenader.

En del av bebyggelsen som planeras i kvarteret Skattsedeln kan medföra positiva konsekvenser i form av ökad trygghet i det viktiga stråket mellan tunnelbanan och fotbollsplan. Samtidigt innebär bebyggelsen att det uppskattade ljuset från fotbollsplanen får mindre spridning.

Generell bedömning av konsekvenserna för barn och unga i stadsdelen
Utöver intervjuer med barn, unga, förskole- och skolpersonal har även en områdesanalys gjort. Med utgångspunkt från områdesanalysen samt utifrån kunskaper om barns behov har en generell konsekvensanalys av den föreslagna förtätningen gjorts.

Hägerstensåsens förskolor nyttjar i första hand de närliggande grönområdena. Utifrån kartläggningen av förskolor i området tydliggörs vilka förskolor som berörs av den nya bebyggelsen. Förskolan Gläntan (intill Hägerstensåsens skola) tangerar den föreslagna bebyggelsen i kvarteret Skattsedeln och kan komma att påverkas negativt av förtätningen. Konsekvenserna för dessa barn bedöms dock inte som lika negativa som för skolbarnen då förskolan har en spännande och varierande gård och även tillgång till andra nära grönområden för utflykter.

Kvarteret Växelnbanken är ingen plats som pekats ut som betydelsefull för några åldersgrupper. I likhet med kvarteret Sparbanksboken påverkar en eventuell förtätning där framför allt barn i direkt närhet till den nya bebyggelsen. En förlängning av gatorna medför nya barriärer för framför allt yngre barn som nyttjar intilliggande naturområden.

Förtätningen innebär även ett högre tryck och därmed mer slitage på områdets lekytor, naturområden samt utomhusbadet.

Förslaget innebär att fler förskolor tillkommer i Hägerstensåsen, vilket är positivt med tanke på det underskott som råder i stadsdelen idag.

En förtätning i stadsdelen medför mer trafik, men trafikökningen bedöms som ringa. Planförslaget innebär att Kamrervägen vid kvarteret Sparbanksboken ändrar karaktär från återvändsgata till genomfartsgata vilket medför mer trafik och påverkar närboende barns tillgång till intilliggande grönområde. För ett fåtal barn bedöms planförslaget medföra måttligt negativa konsekvenser för deras fria rörlighet.

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03, Dnr 2017-04262
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13, Dnr 2012-08651

6. FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

Rekommendationer

Delar av den föreslagna bebyggelsen i stadsdelen bör ses över eftersom den är planerad på natur- och kvartersmark som i idag utgör barnintensiva platser. Ur ett barnperspektiv bör den östra byggnaden (intill skolan) i kvarteret Skattsedeln ej uppföras eftersom den skulle innebära ett intrång på en plats som idag används av många skolbarn. En alternativ placering av byggnaden kan vara intill den föreslagna bebyggelsen i kvarteret Växeln-Banken som utifrån analysen visat sig vara en mindre barnintensiv plats.

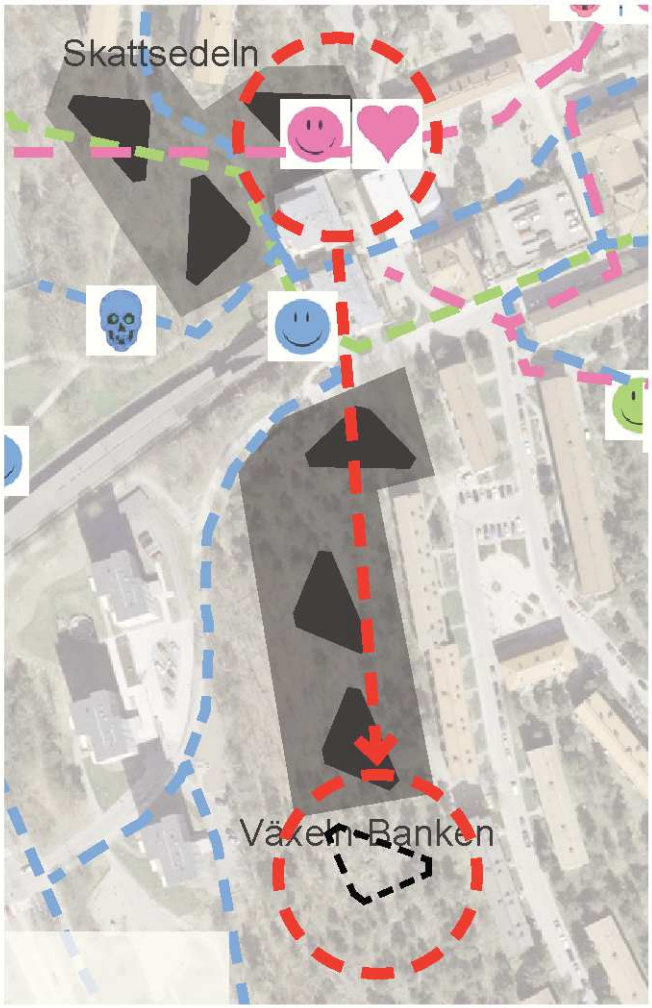

Det östra huset i kvarteret Skattsedeln bör byggas på en mindre barnintensiv plats, exempelvis intill de tre föreslagna husen i kvarteret Växeln-Banken

Den föreslagna bebyggelsen i kvarteret Sparbanksboken riskerar att bli en barriär för barn som bor längs Sparbanksvägen och idag använder det allmänna skogsområdet bakom huset som sin förlängda ”gård”. För att motverka barriärverkan bör man arbeta med en fysisk gestaltning av utemiljön som bibehåller de direkta kopplingarna mellan befintlig bebyggelse längs östra sidan om Sparbanksvägen och skogsområdet.

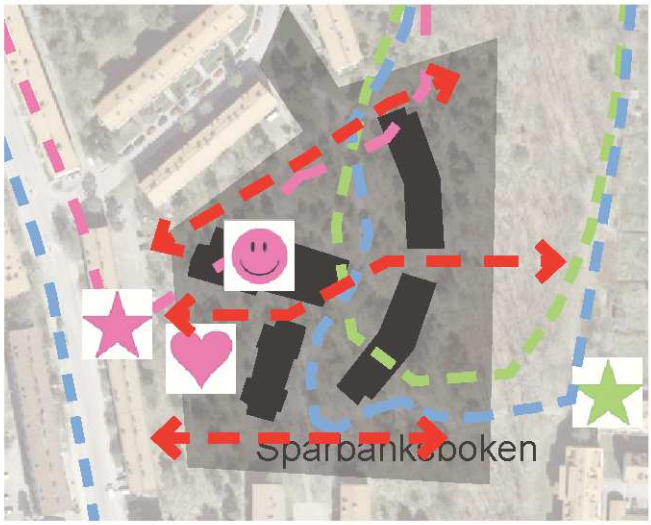

Viktigt att arbeta med kopplingarna mellan husen längs Sparbanksvägen och skogsområdet så att den nya bebyggelsen inte blir en barriär som motverkar barns lek i skogen

En förtätning av stadsdelen innebär att de allmänna utemiljöerna minskar samtidigt som det kommer fler barn och förskolor till stadsdelen. Det ökade trycket på utemiljöerna skapar behov av nya miljöer/lekplatser för barn och det kan därför vara aktuellt att kompensera vissa av de som områden försvinner. Förslag på kompensationsåtgärder är t.ex. att göra skogsområden som idag upplevs som otillgängliga (t.ex. området kring Sparbanksboken som idag upplevs av otillgängligt av förskolan) mer tillgängligt genom bättre underhåll. En annan kompensationsåtgärd kan vara att se över de

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-06-03; Dnr 2012-08651

allmänna lekplatserna samt anlägga en ny större temalekplats, exempelvis en skogslekplats intill något av naturmarkspartierna.

Trafikens utbredning har stor betydelse för barns rörelsefrihet. Exploatering av nya bostäder innebär att trafikmängden kommer öka i området, men endast marginellt. Dock är det viktigt med fortsatt goda och trafiksäkra kopplingar mellan skolan och fotbollsplanen (Mellanbergsparken). Samtliga nya gator som planeras bör ha en gestaltning som underlättar för barn att säkert röra sig längs med och korsa dem.

Rekommendationer utifrån önskemål från barn och unga

Inrätta en mötesplats och utställningslokal för konst i Hägerstensåsen

Färgsätt den nya bebyggelsen med färgglada färger som bryter mot den äldre bebyggelsens färgsättning

Rusta upp Personnebadet för att klara av det ökade slitaget som följer med en förtätning i stadsdelen

Satsa på god belysning i viktiga rörelsestråk som skogsstigen mellan Hägerstensåsen och Örnsberg

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor 2014-02-13, Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor 2019-06-03, Dnr 2017-04262

7. REFERENSER

Fotnoter
[1] Björklid, Pia (1991)
[2] Björklid, Pia (1991)
[3] Nyström, Louise & Lundström, Mats (2001)
[4] Barnkonventionen (www.bo.se)

Källor
Barnombudsmannen, Barnkonventionen, Hela konventionstexten (www.bo.se)

Björklid, Pia (1991) *Barn och trafik inför 2000: fakta, scenarier och forskningsbeho*v. Stockholm: Transportforskningsberedningen

Exploateringskontoret (2011) *Landskapsanalys Hägerstensåsen*

Lenninger, Anna & Olsson, Titti (2006) *Lek äger rum*

Lundström, Mats & Nyström, Louise (2001) *Barn i stan?* Stadsmiljörådet

Stockholm stad (2011) *Områdesfakta - stadsdel Hägerstensåsen* Tillgänglig: http://www.statistik.sweco.se/tabellverktyg/tv.aspx?projekt=omradesfakta&omrade=21105 (2012-10-02)

Stadsbyggnadskontoret (2011) *Planprogram för bostadsbebyggelse på tre platser i mellersta Hägerstensåsen*

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13, Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03, Dnr 2017-04262

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2014-02-13; Dnr 2012-08651
Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2019-06-03; Dnr 2017-04262

Grontmij